

Presters boplikt.

FAD har sendt ut høringsnotat der man foreslår å avvikle den generelle boplikten for prester.

Fagforbundet teOLOgene svarer med dette på høringen og vi begynner med noen innledende kommentarer om høringsnotatet og ordningen slik den fungerer i dag.

HVORFOR ER ORDNINGEN UNDER PRESS?

Boplikten har vært, og er omstridt, også blant våre medlemmer. Prester har gjerne klare synspunkter på om ordningen bør avvikles, nedskaleres eller beholdes. Det kan se ut som om presters meninger om boplikten og tjenesteboligene er formet av den enkelte erfaringer med hvordan ordningen fungerer og da særlig når det gjelder bostandard og vedlikehold. Noen boliger er svært gode, mange er helt akseptable, mens noen er svært dårlige. Dertil kommer at prestene som bor i de dårligste boligene ofte sliter med å komme i en konstruktiv samtale med boligeier og arbeidsgiver om vedlikehold. Dette gjelder både kommunale boliger og OVF-boliger. Fra et fagforeningssynspunkt er utfordringen at boligen er en del av arbeidsbetingelsene samtidig som arbeidsgiver ikke er den som eier eller forvalter boligen.

Det ser ut som om FAD deler vårt syn på at ordningen med tjenestebolig er under press på grunn av dårlig vedlikehold av boligene. I høringsnotatet vises det til det store vedlikeholdsetterslepet på tjenesteboligene, og notatet gir inntrykk av at det er manglende økonomi og vedlikehold som er den utløsende årsaken til at FAD foreslår å avskaffe den generelle boplikten. TeOLOgene deler departementets bekymring for manglende vedlikehold av tjenesteboliger, men deler ikke FAD sin konklusjon om at ordningen derfor bør avvikles av denne grunn. Vi mener ordningen er en svært viktig komponent i forståelsen av Den Norske Kirke som en fortsatt folkekirke, og vi mener at dersom staten virkelig ønsker en landsdekkende folkekirke, må man nødvendigvis sørge for at tjenesteboligordningen tilføres tilstrekkelig økonomiske midler til et forsvarlig vedlikehold.

PRESTENES ØKONOMI.

Høringsnotatet sier mye om økonomi, men bare om økonomien til dem som forvalter boligene, nemlig OVF. Prestenes økonomi berøres bare overfladisk når man nevner dagens skatteregler.

For presters økonomi er ordningen med tjenesteboliger vevet sammen i et større hele. Ordningen ligger der i dag som en del av arbeidsvilkårene sammen med lønn, pensjon osv. I et livslønnsperspektiv er bopliktsordningen en vesentlig faktor når karriereplanlegging, familieliv og investeringer holdes sammen. Det er rimelig å bo i tjenestebolig, -i sentrale strøk er det svært billig. Forskjellen på å bo i tjenestebolig sammenlignet med å bo i egen bolig i de store byene kommer raskt opp i 150 000 kr pr. år. I et livslønnsperspektiv blir dette vesentlig, det utgjør flere millioner. Tjenesteboligene gjør at man kan arbeide i en del år i et område der man ellers ikke ville kunne investere i bolig. Vi tror forslaget fra FAD vil gjøre det vanskelig for unge prester å bo og arbeide i mange bystrøk. Prester som er enslige og kanskje har forsørgerbyrder, vil rett og slett falle ut av arbeidslivet i bynære områder. Men vi vil også påpeke at bopliktsordningen i dag fungerer som en avgjørende faktor for å ville bosette seg i

perifere områder. Dette har særlig våre studentmedlemmer og yngre arbeidstakere påpekt; flere ville aldri ha søkt seg til sine prestestillinger dersom de visste at de måtte investere mye i et svært usikkert boligmarked i mange utkantstrøk.

Dokumentet framstår også svært omtrentlig når det gjelder skatteregler. Det gjøres ingen forsøk på å trekke opp hva de skattemessige konsekvensene blir dersom FAD sine forslag skulle settes ut i livet, og man stiller ikke en gang spørsmål om forslaget vil følges opp med en kompensert lønn. Hvordan vil skatt og evt. lønnskompensasjon slå ut for dem som får tjenestebolig av rekrutteringshensyn? Kan en prest fordelbeskattes hvis hun "frivillig" blir boende i den tjenesteboligen hun har i dag? Notatet etterlater mange store spørsmål om presters økonomi som for oss er helt vesentlige når vi skal ta stilling til notatet.

Det oppleves underlig for en fagforening å skulle svare på de spørsmålene notatet faktisk stiller uten at helt vesentlige spørsmål om arbeidsvilkår og livslønn i det hele tatt diskuteres. Vi vil nedenfor søke å svare FAD på de spørsmål notatet har, men vi vil understreke at forslagene som FAD kommer med, vil utløse vesentlige krav om økonomisk kompensasjon dersom forslagene settes ut i livet.

Vi vil tilføye vi frykter rekrutteringen til presteyrket vil kunne svekkes dersom tjenesteboligene og den generelle boplikten avskaffes uten at de økonomiske vilkår for prestetjenesten endres. Våre studentmedlemmer uttrykker tydelig at det å kunne bo i tjenestebolig i deler av yrkeslivet er en forutsetning for å gå inn i presteyrket med dagens lønnsnivå.

Så til hovedspørsmålene:

Er dagens tjenesteboligordning formålstjenelig for Den norske kirke?

Nei og ja. Ordningen har ikke vært praktisert på en god måte. Det er for mange boliger med for stort etterslep på vedlikehold. Mange steder kunne OVF med fordel ha byttet ut den gamle boligen med en ny og moderne bolig. Andre steder er boligen av en slik karakter at den bør beholdes og moderniseres for fortsatt å kunne benyttes som bolig.

I høringen viser FAD til at boplikten tradisjonelt har fire begrunnelser. Nærhet til menighet, boligen som offentlig kontor, mobilitetshensyn og rekrutteringshensyn. Fagforbundet teOLOgene er enig i at deler av begrunnelsene endrer seg med nye tjenestedistrikt og egne menighetskontorer. Men vi mener FAD undervurderer den betydningen bopliktsordningen fortsatt har når det gjelder presters nærhet til soknet og mobilitet mellom stillinger.

Det er avgjørende i en folkekirkelig forstand at menighetsprestene kan være en del av menighetens dagligliv og være en del av lokalsamfunnet. Prestens deltakelse i dagliglivet lokalt har to viktige hensikter. Det rotfester et kirkelig nærvær i lokalsamfunnet, og det sikrer også at lokalsamfunnets erfaringshorisonter blir en del av gudstjenesten og de kirkelige handlinger. Folk møter prest og prest møter folk.

FAD peker på at siden 1996 er hele prostiet et tjenestedistrikt og ikke det enkelte sokn. Vi vil argumentere for at de aller fleste menighetsprester i ny tjenesteordning har et bestemt sokn som tjenestested og at presteboligen er vesentlig nettopp i å understreke

prestens særskilte tjenestested. Utenfor byene er boplikten fortsatt en svært viktig faktor i folkekirken og teOLOgene frykter at folkekirken vil svekkes vesentlig dersom nærhet mellom sokn og prest svekkes ytterligere. Etter kirkebygg og gravplass er presten som person folkekirkens viktigste symbolkapital på landsbygda, og det er for risikofyllt å sette denne symbolkapitalen i spill nå, dersom folkekirken skal bevares gjennom kirkeordningsreformen.

FAD peker også på at ordningen med boplikt ikke lenger bidrar til mobilitet i presteskapet. Fagforbundet teOLOgene er uenig i dette. Det at det er en prestebolig knyttet til en stilling, gjør det lettere å søke dit. Dette gjelder særlig utenfor byene. Dersom ordningen med tjenesteboliger bortfaller, står vi i fare for å få et svært lite mobilt presteskap.

Konklusjon: Bopliktsordningen er en viktig brikke i folkekirkens liv og når det gjelder mobilitet i presteskapet. Ordningen er formålstjenelig selv om den har utfordringer når det gjelder vedlikehold og økonomi.

Bør ordningen nedskaleres?

Mellomløsningene er sympatiske forsøk på å ri to hester samtidig. Vi erkjenner at tjenesteboligordningen ikke blir sett på som et gode av alle prester, av forskjellige grunner. Vi vil likevel fastholde den generelle boplikten som et gode for både prest og menighet, og som et svært viktig element i folkekirka - også i fremtiden.

Hva med unntaket for de kulturhistorisk mest verdifulle presteboligene?

Dersom ordningen med generell boplikt avvikles, kan dette være en viktig måte å videreføre en kulturhistorisk arv. Men ordningen vil tilføre både OVF og prestene som bor i disse boligene nye kulturhistoriske oppgaver, som må gjennomdrøftes. Dersom OVF skulle stå igjen med styrket kulturhistorisk mandat, må det utredes hva som skal være fondets videre utvikling til "geistlighetens beste". (§106) . Det må også utredes hva en boplikt i disse boligene faktisk vil innebære. Vi kan ikke se at OVF i dag har et tilstrekkelig kulturhistorisk mandat til at boplikten endres fra å ha klare folkekirkelige intensjoner til å bli et "museumspolitisk" virkemiddel.

Konklusjon

Fagforbundet teOLOgene ønsker en videreføring av ordningen med boplikt under forutsetning av at den blir mer forutsigbar og sikrer menighetsprestene gode og tjenelige boliger. OVF bør tilføres noe statlige midler for å dekke inn etterslepet på vedlikehold. Enkelte gamle boliger kan med fordel byttes mot mer moderne boliger.

Videre bør:

Det utredes hvordan ordningen kan kvalitetssikres, også gjennom økt medbestemmelse for brukerne (prestene) i boligene.

Saken utredes bedre dersom departementet fremdeles ønsker avvikling av boplikten. Det er for mange uklarheter om veien videre, spesielt knyttet til presters økonomi.